

במצוה פנימיות וחיצוניות, מעשה המצוה מחיה הגוף וכוונתו טובה מחיה הנפש, אם כן בלחם ובמצות ובתורה יש ב' כחות, חיי הגוף וחיי הנפש.

ואמר (פסוק ד) ורגלך לא בצקה. ושם אמר (להלן כט ד) ונעלך לא בלתה וכו',^{כא}, יען בהיותם תוך ענני כבוד הרי הם כמהלכים בספינה^{כב} ואין דשים ברגליהם ומנעלם אלא על כנפי נשרים, והמהלך בספינה אינו צריך לנעול את הסנדל, והרי הם כמונחים בקופסא ושויים שלמותם ונעליהם שלא בלו. אכן כאן בא לרמוז דבר גדול שגם בהיותם חוץ לענן, כשבט דן שהיו חוץ לענן^{כג}, או החוטא שיגורש מתוך הענן^{כד}, כמו שאמר הכתוב (דברים כה יח) ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים, גם בשנת הארבעים במות אהרן ונסתלקו ענני כבוד^{כה}, ויראו כל העדה כי גוע אהרן^{כו} (במדבר כ כט), ותקצר נפש העם בדרך שהיו מהלכים ברגליהם, גם אז ורגלך לא בצקה.

זהו שאמר זה ארבעים שנה שהוא מיותר, שהרי אמר קודם (פסוק ב) וזכרת את כל הדרך אשר הולכתך זה ארבעים שנה, אכן רצה לומר מה שאמרנו, שזה ארבעים שנה לסוף ארבעים שנה היה זה שהיית חוץ לענן במות אהרן, ורגלך לא בצקה זה ארבעים שנה עתה גם אם היית הולך ברגלך, וגם על כל הארבעים שנה נאמר על בני דן שהיו חוץ לענן.

לזה אמר (פסוק ה) וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו וכו'. ירצה, לא היתה

כמי שלא לבשושם אלא מונחים בקופסא, יען בשמלה אין הנאה לנשמה מהכסות, שאין מעמיד הגוף עם הנשמה אלא האכילה לא הכסות, שאין כסות אלא בקרה להחם, ואין חמימות הגוף מגיע לנשמה שאינו אלא הרחקת הנזק שלא יתקרר, ואם ישב אדם במקום חם ערום ילך בלי לבוש, וראה אדם וחווה שהיו ערומים והיו אוכלין, שאכילה צורך הגוף וקיומו.

אם כן מה אכילת הגוף יש בה שני דברים, מזון לגוף הלחם עצמו, ומזון הנשמה מוצא פי ה' שבתכו, כן קיום המצות צריך לקיים את שתייהן, מזון הגוף מעשה המצוה, ומזון הנשמה כונתה שיכוין לבו לעשות נחת רוח ליוצרו, שיאמר אני עושה זה כדי לקיים גזרת מלך. זהו שאמר (פסוק א) כל המצוה וכו', כלה ולא מקצתה, זהו שאמר תשמרון לעשות שגם אם לא בא לידכם מצוה אחת תשמרון בלב לעשות כשיבא לידכם, וזה תשמע ממה שצויתי לכם במדבר מצות התלויות בארץ, ואין בידכם לקיים אלא בכונת הלב כאמור לעיל.

זהו שאמר יחיה האדם שתי פעמים^ט, האחד על החיות הגוף בעולם הזה, שתחי רוחו בקרבו על ידי האכילה שאוכל לחם ומוצא פי ה' בתוכו, ואחר על חיות האדם גוף ונפש בעולם הזה ובעולם הבא, על ידי קיום המצות ומוצא פי ה', היא התורה דכתיב בה (איוב לז ב) והגה מפיו יצא^{כז}, בה יחיה האדם להיותו נקרא חי ולא מת, ופשטי הפסוקים מחיים הגוף, ודרשות וסודות מחיים הנשמה, וכן

יט. ע"י לעיל דף קיט שאלה ו.

כ. ודרשו רז"ל ב"ר מט ב, ואין הגה אלא תורה וכו'.

כא. ע"י לעיל דף קיט שאלה ז.

כב. כ"כ במנורת המאור נר ד חלק ו, פ"א סי' קמו, ובש"ך עה"ת פ' בשלה יג כא, עה"פ וה' הולך וגו', וע"י לעיל פ' בשלה דף רעט.

כג. תנחומא תצא י.

כד. רש"י תצא כה יח.

כה. ר"ה ג ע"א.

כו. ודרשו רז"ל שם, אל תקרי ויראו אלא ויראו וכו', מובא ברש"י חקת כ כט.

באחריתך שתקיים המצות, ואם אתה גבור לכבוש היצה"ר, לא תשכח את ה' המאזורך חיל למלחמה עם היצה"ר.

זהו שאמר (פסוק יח) וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל נגד יצה"ר, שאלולא הב"ה עוזרו לא יכול לו, כמו שאמרו רבותינו ז"ל¹ בפסוק (תהלים לז לב) צופה רשע לצדיק כו' ה' לא יעזבנו בידו כו', אם כן לא תאמר כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה להכניע יצה"ר, אלא דע לך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל במעשה המצות, ואין לך בהם אלא הכונה טובה שתכין לבך לשמור המצות, לכן אני מצוך לאמר השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך לבלתי שמור המצות בלב אלא תעשם בידך ולא תשמרם בלב, דע לך שעקר הכל עבודה שבלב, שהמעשה ה' אלהיך נותן לך כח לעשות.

אם כן גם כי ה' אלהיך מביאך וכו' צריך כונת הלב, שאם לא תשמור בלב ורם לבבך ושכחת וכו' ולא תדע שהב"ה גמר בעדך, גם ה' יזניחך לעד ולא יתן לך כח ללחום עם יצר הרע ונפול תפול לפניו, ובמה תזכר את ה' שהוא החזיק בימינך ומצילך מיצר הרע, במה שתשמור המצות בכונת הלב, אז תבין יראת ה' שגם מעשה המצות בפועל אין לך בהם אלא מחשבה טובה שבאת ליטהר, אם כן תמיד אני מקיים עבודה זו שבלב גם אם לא באו לידי המצות, ואף בכאם לידי אין לי חלקי בהם אלא כונת הלב לבד ששמתי לבי לקיימן וה' גמר בעדי.

ותדע למה ה' עזרני נגד היצר הרע למען הקים את בריתו וכו', כמו שאמר בפסוק (בראשית טו א) אנכי מגן לך וכו',

כונתו יתברך ליסרך במשפט על חטאתך דרך נקמה ועונש, אלא כאשר ייסר איש את בנו, שאם לא כן ימנע מרשעים מן אלהים, או בצאתם חוץ לענן יתנגפו רגליהם, אלא ברחמים גדולים, גם בעת הכעס ברוגז רחם יזכור כרחם אב על בנים. עלה בדינו שצריך האדם לשמור המצוה כלה מעשה ומחשבה, להחיות גופו ונפשו.

זהו שאמר (פסוק ו) ושמרת את מצות ה' ללכת וכו'. ירצה, שמרם בלב גם אם לא באו לידך ללכת בדרכיו אחר כך, שהשמירה בלב יביאך לזכות ללכת בדרכיו וליראה אותו, שלכן צויתך במדבר על מצות התלויות בארץ כמו שאמרנו. גם בבאך לארץ ותקיים המצות ממש שמרם בלב, שעקר הכל הוא הכונה, זהו שאמר כי ה' אלהיך מביאך וכו' והיא ארץ חטה וכו', והרי אתה מקיים כל המצות התלויות בארץ בתרומות ומעשרות וכיוצא, ותאמר בלבבך מה לי עתה לחשוב מחשבות בכונת הלב כיון שאני מקיימן בידי, לא תעשה כן אלא השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך לבלתי שמר מצותיו וכו', שתאמר איני צריך לשמרם בלב, אלא צריך אתה לשומרם בלב ולא תשכח מהם בלב.

והטעם הוא (פסוק יב-יד) פן תאכל ושבעת וכו' וכל אשר לך ירבה ורם לבבך ושכחת וכו'. שלא תתן ללבך מה שהוציאך ה' מצרים והאכילך מן במדבר ומים הוציא לך מצור, שעל ידי כן היטיבך באחריתך והכניע היצר הרע מלפניך, שעל ידי אכלם המן ושתו מי באר אמרו (שמות כד ז) כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע², וקודם אמרו (שם יז ז) היש ה' בקרבנו אם אין, אם כן ורם לבבך ושכחת וכו' המוליכך וכו' והכל היה להטיבך

כז. שוח"ט תהלים ה.

כח. סוכה נב ע"ב.